

Hyvä vastaanottaja,

Suomen Monikkoperheet ry ja Adoptioperheet ry esittävät, että sosiaaliturvan uudistamiskomitea ottaisi tehtäväkseen monikkoina syntyneiden lasten ja adoptiolasten saattamisen tasavertaiseen asemaan muiden lasten kanssa. Perhe-etuudet ovat adoptoiduista lapsista ja monikkolapsista heikommalla kuin ei-adoptoiduista tai yksittäin syntyneistä lapsista. Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) velvoittaa edistämään yhdenvertaisuutta suunnitelmallisesti. 1.1.2007 voimaan tullessa laissa sairausvakuutuslain muuttamisesta (säädös 1342/2006) ei huomioida riittävästi näiden erityistilanteessa olevien lasten asemaa, mikä on vastoin YK:n lapsen oikeuksien sopimusta sekä kansainvälisiä adoptioita säätelevää Haagin sopimusta, joiden noudattamiseen Suomi on sitoutunut. Suomen perustuslain 6 § taas velvoittaa kohtelevaan lapsia tasaveroisesti yksilöinä.

Sekä adoptio- että monikkoperheet ovat erityisen haasteellisessa elämäntilanteessa ja epäkohdat sosiaalietuuksissa kuluttavat perheiden voimavaroja. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman toimenpiteissä vuosille 2007-2011 todetaan, että ”parannetaan lapsiperheiden taloudellisen toimeentulon edellytyksiä siten, ettei lapsista aiheudu kohtuuttomia kustannuksia suhteessa lapsettomiin perheisiin. Erityinen huomio kiinnitetään pienituloisten lapsiperheiden tulokehitykseen ottaen huomioon ne lapsiperheryhymät, jotka ovat eriarvoisessa asemassa perhetilanteen erityisyyden, kuten monikkoperheellisyuden vuoksi”.

ESITYKSET LASTEN TASAVERTAISUUDEN TURVAAMISEKSI:

- 1) Esitämme, että useamman kuin yhden lapsen saamisesta kerralla perheelle aiheutuvan taloudellisen lisäkuormituksen kompensoimiseksi lapsilisään tulisi kytkeä indeksiin sidottuna erityinen monikkolisä 50 euroa/kk/monikkolapsi. Hankinnat tehdään jokaiselle lapselle samanaikaisesti samankokoisina ilman mahdollisuutta kierrätykseen. Ennakoimattomasta tilanteesta aiheutuu perheelle myös investointeja, jotka aiheuttavat pitkäkestoiset menoportaat.
- 2) Esitämme, että isyysrahaan oikeuttavan ajan pituudeksi tulisi muuttaa isyysrahaan oikeuttavan ajan määrä *kerrottuna kerralla syntyneiden lasten lukumäärällä*. Nyt monikkolisä saa isyysrahan vain yhdestä ja toisena, kolmantena jne. samalla kertaa syntyvä jää ilman hänestä myönnettyä, olosuhteisiin nähden erittäin tarpeellista isyysvapaata. Samaa tulisi soveltaa, kun perheeseen adoptoidaan useampi lapsi kerralla. (TyVL 22/2006 vp - HE 112/2006 vp: puoltava lausunto, StVM 45/2006: on tarpeen selvittää tulisiko isyysrahan maksamista pidentää)
- 3) Esitämme, että monikkovanhemmalla tulisi olla oikeus valita 158 arkipäivän vanhempainrahakauden jälkeen, käyttääkö hän monikkoperheille tarkoitetun vanhempainrahakauden pidennyksen (60 arkipäivää/lapsi lisää toisesta kerralla syntyvästä lapsesta alkaen) vai ei. Koska vanhempainrahan vähimmäismäärä on pienempi kuin muut etuudet, vanhempainrahapidennyksen ei-vapaavalintaisuudesta kärsii kaikkein pienituloisin monikkoperheellisten ryhmä. (puoltava lausunto jos vanhempainrahan vähimmäistasoa ei nosteta: TyVL 22/2006 vp - HE 112/2006 vp)
- 4) Esitämme, että myös jokainen syntyvä monikkolapsi saisi lasten kotihoidon tuen täysimääräisen hoitorahan (nykyisin toisena ja kolmantena syntyvä monikkolapsi saa vain sisarkorotuksen).
- 5) Esitämme, että ryhtyisitte toimenpiteisiin, joilla kunnallisen lapsiperheiden kotipalvelun radikaaleihin heikennyksiin ja jopa lakkauttamiseen kunnissa voitaisiin puuttua ja perheiden ennaltaehkäisevän avun tarpeeseen vastata.
- 6) Esitämme, että myös adoptiovanhemmat saisivat yksittäisestä lapsesta yhteensä 263 arkipäivän vanhempainpäivärahauden (nyt 200 arkipäivää). Vanhempainvapaan pituus tulisi olla samanpituisen riippumatta siitä, syntyykö vai adoptoidaanko lapsi perheeseen. (puoltava lausunto: TyVL 22/2006 vp - HE 112/2006 vp) Päivärahaosuuksien tulisi vastata biologisten perheiden tasoa.

- 7) Esitämme, että biologisten vanhempien tapaan myös adoptiovanhemmat saisivat oikeuden hoitaa lasta kotona hoitovapaan turvin siihen saakka, kunnes lapsen saapumisesta perheeseen on kulunut kolme vuotta, ja että lasta kotona hoitava vanhempi olisi tuolta ajalta oikeutettu kotihoidon tukeen. 1.8.2006 alkaen hoitovapaata on voinut saada myös lapsen täytettyä 3 vuotta, jos adoptiosta on kulunut alle 2 vuotta. Oikeus kotihoidon tukeen yli 3-vuotiaan osalta tuli voimaan 1.4.2007.
- 8) Esitämme, että vanhempainvapaa-oikeus ulotettaisiin nykyisestä 0-6-vuotiaan adoptioivista 0-9-vuotiaan adoptioiviin. Myös kouluikäiset lapset tarvitsevat alkuvaiheessa intensiivistä tukea perheeltään. (puoltava lausunto: TyVL 22/2006 vp - HE 112/2006 vp)
- 9) Esitämme, että ryhtyisitte toimenpiteisiin adoptiotoiminnan resurssien lisäämiseksi nykyistä tarvetta vastaavalle tasolle.

ETUUKSIA KOSKEVIEN ESITYSTEN VUOSIKUSTANNUSVAIKUTUKSET:

- 1) Monikkolisä kaikille alle 17-vuotiaille monikkolapsille lapsilisään kytkettynä: n. 18 milj. euroa/vuosi.
- 2) Enimmillään kaksosista n. 850 ja kolmosista n. 20 uutta isyysvapaata: valtiolle kustannukset hyvin vähäiset, työtulovakuutukseen n. 1 milj.euroa (jos 70% isistä käyttäisi). Kuntien talouteen menoja pienentävä vaikutus, jos kotipalvelun tarve vähenee.
- 3) Vanhempainvapaakauden monikkopidennyksen muuttaminen vapaavalintaiseksi: valtion säästö vanhempainpäivärahoista n. 100 000 euroa, lasten kotihoidon tukeen lisäkustannus n. 80 000 euroa (jos n. 15% monikkoäideistä vähimmäispäivärahalla, 70% heistä siirtyisi kotihoidon tuelle), muihin etuuksiin hyvin vähäinen.
- 4) Täysimääräinen hoitoraha jokaisesta monikkolapsesta: lisäys n. 2,4 milj. euroa (noin 70 % kotihoidon tuelle, 2-3-vuotiaiden hoitamista jatkaisi 40 %.)
- 5) Kunnallisen lapsiperheiden kotipalvelun laajentaminen: Arviota ei ole tehty.
- 6) Adoptioäideille 56 päivän ajalta korotettu päiväraha (90 %) samoin perustein kuin biologisille äideille: 330 000 euroa. 63 päivää lisää vanhempainpäivärahaa: 1,3 milj. euroa.
- 7) Adoptiovanhemmille oikeus kotihoidon tukeen siihen asti, kun on kulunut 3 vuotta lapsen saapumisesta Suomeen: 177 000 euroa (arviolta 50 perhettä käyttäisi täyden hoitovapaajakson).
- 8) Vanhempainvapaa 7-9-vuotiaan adoptioiville: 70 000 euroa (arviolta viisi kouluikäistä adoptiolasta/vuosi).
- 9) Adoptiotoiminnan resurssien lisääminen: Arviota ei ole tehty.

Laskelmamme osoittavat, että muutosehdotus on kustannuksiltaan vähäinen suhteessa ko. menokohtien kokonaiskustannuksiin. Vetoamme teihin, jotta ottaisitte nämä epäkohdat huomioon sosiaaliturvan uudistamiseksi siten, että se kohtelee kaikkia lapsiperheitä tasapuolisesti. Esitystemme tukijalista sekä tarkemmat perustelut ovat esityksen lopussa.

Kunnioittavasti

Adoptioperheet ry

Suomen Monikkoperheet ry

Seija Poikonen
vs. toiminnanjohtaja

Ulla Kumpula
toiminnanjohtaja

Hannele Davidsson
hallituksen puheenjohtaja

Susann Heinonen
hallituksen puheenjohtaja

Haluamme ilmaista tukemme Adoptioperheet ry:n ja Suomen Monikkoperheet ry:n ajamille tavoitteille lasten tasavertaisuuden turvaamiseksi:

Adoptiokuraattoritoiminta
Allianssi ry
Aula Maria Kaisa, lapsiasiavaltuutettu
Ensi- ja turvakotien Liitto
Huttunen Jouko, kasvatustieteen professori
Inkerikeskus ry
Interpedia ry
Kotien puolesta ry
Lapsettomien yhdistys Simpukka ry
Lapsiperheiden Etujärjestö
Miessakit ry
Moilanen Irma, lastenpsykiatrian professori
Pulkkinen Lea, psykologian professori
Suomen Keskustanaiset ry
Suomen Kolmosperheet ry
Suomen Kättilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry
Vihreät Naiset ry
Yhteiset Lapsemme ry
Yksinhuoltajien ja Yhteishuoltajien Liitto

PERUSTEITA JA TAUSTATIETOA MONIKKOLASTEN ASEMAN KORJAAMISEKSI

Monikkoperhe on perhe, johon syntyy tai on syntymässä kerralla useampi kuin yksi vauva. Perhettä kutsutaan myös kaksos-, kolmos- tai nelosperheeksi. Perheessä voi olla monikkolasten lisäksi myös muita lapsia. Suomessa syntyy vuosittain noin 850:t kaksoset ja kolmosia noin kymmenet. Neloset ovat syntyneet viimeksi vuonna 1994. Viime vuosina syntyvien monikkolasten määrä on pysynyt suhteellisen vakiona.

Vaikka monet lapsiperheisiin liittyvät asiat ovat yhteisiä kaikille lapsiperheille, tuo moninkertainen onni monikkoperheelle myös moninkertaiset elämänhallinnan vaatimukset ja taloudelliset kustannukset verrattuna perheeseen, johon syntyy yksi lapsi kerrallaan. Lasten syntymän vaikutuksia ei ole voitu perheessä ennakoida samalla tavoin kuin jos tulossa olisi yksi lapsi. Perhevapaaetuuksissa ei usein ole huomioitu monikkouden mahdollisuutta. Vanhemmat joutuvat monikkouden takia tekemään lasten vauvaiästä täysi-ikäisyyteen asti yhtäaikaista hankintoja samankokoisina ilman mahdollisuutta kierrättää perheen sisällä, ostamaan enemmän palveluja (mm. hoitoapu) ja tekemään isoja investointeja (tilavampi asunto, auto). Monikkovanhempien psykososiaalinen hyvinvointi on todettu monissa tutkimuksissa heikommaksi mm. lisääntyneen uupumuksen ja masennuksen vuoksi. Avun tarvetta lisää sekin, että puolet monikkolapsista syntyy ennenaikaisina ennen raskausviikkoa 37.

Monikkoperheiden pitäisi saada tasoitusta siitä, että heidän taloudellinen ja henkinen kuormituksensa on voimakkaampi kuin tilanteessa, jossa lapset syntyisivät yksitellen. Tasoitus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi lapsilisään kytkettävän monikkolisän muodossa tai erillisenä etuutena. Stakesin tutkimuksen mukaan lapsiköyhyys on kasvanut etenkin isoissa perheissä. Syntyvistä kaksosista yli puolella on sisaruksia ennestään. Monikkolisäesitys on täsmätoimi näiden perheiden tilanteen helpottamiseksi.

Monikkoperhe tarvitsee konkreettista hoitoapua monikkolasten hoitoon. Ulkopuolista apua lasten hoitoon ei kuitenkaan aina ole saatavilla, sillä kunnallinen lapsiperheen kotipalvelu on kunnista jopa lakkautettu. Tästä näyttää huolestuneen myös tulevaisuusvaliokunta selonteossaan. Kaksosten perheistä yli puolet tarvitsee ulkopuolista palkattua kotiapua, mutta heistä vain kymmenesosa on saanut sitä riittävästi. Monikkoperheellisyys uhkaa erityisesti alkuvaiheessaan vanhempien jaksamista.

Suomen Monikkoperheet ry on valtakunnallinen järjestö kaksosten, kolmosten ja nelosten perheille. Se on 14 paikallisen, monikkoperheyhdistyksen kattojärjestö. Näissä jäsenyhdistyksissä on yhteensä hieman yli 2000 jäsenperhettä. Järjestön tarkoituksena on tuottaa ja jakaa tietoa monikkoudesta, tukea paikallisten monikkoperheyhdistysten toimintaa mm. vertaistuen järjestämisessä sekä parantaa monikkoperheiden yhteiskunnallista asemaa. Järjestö tuottaa materiaalia monikkoudesta, antaa neuvontaa ja koulutusta sekä toimii muutoin asiantuntijana monikkoperhekysymyksissä.

Adoptioperheet ry, Mikonkatu 25, 00100 Helsinki, (09) 8603 8603, www.adoptioperheet.fi

Suomen Monikkoperheet ry, Kauppakatu 18 C 34, 40100 Jyväskylä, (014) 211 277, www.suomenmonikkoperheet.fi

PERUSTEITA JA TAUSTATIETOA ADOPTIOLASTEN ASEMAN KORJAAMISEKSI

Vaikka erityisesti kansainvälinen adoptio on kasvanut voimakkaasti (asiakasmäärät voimakkaammin kuin saapuvien lasten määrä), eivät adoptiotahojen resurssit ole kasvaneet juuri lainkaan. Tämä tarkoittaa kasvavia jonoja adoptioeuvontaan, kiintiöitä ja jonoja adoptiopalvelunantajille, lähes puolen vuoden jonoa adoptioluvan käsittelyyn STM:n alaisessa Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnassa jne. Virallisen adoptioprosessin ulkopuolella toimivat järjestöt eivät pysty vastaamaan riittävällä tasolla erilaisten tukipalveluiden tarpeeseen adoptioerheiden määrän lisääntyessä huikeasti. Johtuen adoptiotoimijoiden niukoista resursseista Suomessa ei vielä ole kattavaa adoption jälkipalvelujärjestelmää, jota Haagin sopimus velvoittaa kehittämään. Suomessa adoptoidaan vuosittain noin 30-50 Suomessa syntynyttä lasta ja noin 300 lasta ulkomailta. Adoptiolasten määrä on kasvava.

Adoptioerheissä eletään samanlaista lapsiperheen elämää kuin muissakin lapsiperheissä, ja adoptiolapsi saapuu uuteen perheeseensä hartaasti toivottuna. Hänen elämänsä alkuvaiheet ovat kuitenkin saattaneet olla varsin erilaisia kuin perheeseen syntyvän biologisen lapsen. Suhde uuteen perheenjäseneseen alkaa aina nollassa. Adoptiolapsilla saattaa olla takanaan useita eroja hoitajista, jotka aiheuttavat katkoksia lapsen kiintymyssuhteissa. Lapsi on saattanut elää koko elämänsä laitoksessa, eikä hän tiedä, miten elää perheessä jonkun lapsena. Vanhemmat tarvitsevat aikaa opettaakseen lapselleen perhe-elämää, uuden kielen ja ja suomalaisessa yhteiskunnassa toimimista, ja lapsi puolestaan tarvitsee aikaa oppiakseen luottamaan uuden perheensä pysyvyyteen.

Lapsen saavutettua perusturvallisuuden uudessa perheessään hän sopeutuu paremmin päivähoitoon ja kouluun. Turvallisuutta tunteva lapsi oppiikin paremmin. Tasa- arvoistamalla biologisen lapsen saavien ja adoptioerheiden perhe-etuudet ennaltaehkäistäisiin ongelmia ja tuettaisiin lapsen ja vanhemman välisen elintärkeän kiintymyssuhteen muodostumista. Tällä tavoin Suomi osoittaisi myös sitoutumisensa allekirjoittamiinsa kansainvälistä adoptiota sääteleviin sopimuksiin sekä omaksuisi muissa Pohjoismaissa vallitsevan käytännön.

Adoptioerheet ry ja Suomen Monikkoperheet ry haluavat myös tuoda julki huolestumisensa erilaisen etnisen taustan omaavien lasten kohtaaman rasismien johdosta. Pidämme tärkeänä, että uusi eduskunta ja hallitus toimivat rasismien ja etnisen syrjinnän kitkemiseksi suomalaisesta yhteiskunnasta.

Adoptioerheet ry on adoptiolasten vanhempien, adoptiota harkitsevien ja adoptioprosessissa mukana olevien yhdistys, joka tukee adoptioprosessin eri vaiheissa olevia perheitä ja pyrkii parantamaan adoptioerheiden yhteiskunnallista asemaa. Jäseniä yhdistyksessä on reilut 2600. Yhdistys järjestää muun muassa koulutus- ja keskustelutilaisuuksia ja tutustumismahdollisuuksia adoptioerheiden kesken. Yhdistys on valtakunnallinen ja adoptiopalvelunantajista riippumaton.

Muita adoptiotahoja ovat:

- adoptioeuvontapalveluja antavat kuntien ja Pelastakaa Lapset ry:n sosiaalityöntekijät
- kansainvälistä adoptiopalvelua antavat Helsingin kaupungin sosiaalivirasto/Perheoikeudelliset asiat, Interpedia ry ja Pelastakaa Lapset ry
- lakisääteisistä tehtävistä huolehtiva Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta
- adoptiokuraattoritoiminta ja Yhteiset Lapsemme ry